

Pon, 2-10-2023, 22:15:44

T. Šovagović: Skitnje novoga iverja (3)

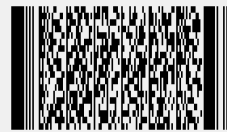
Objavljeno: 15. rujna 2023.

Potpora

Svoju članarinu ili potporu za Portal HKV-a možete uplatiti i skeniranjem koda.

Otvorite svoje mobilno bankarstvo i skenirajte kod. Unesite željeni novčani iznos. U opisu plaćanja navedite je li riječ o članarini ili donaciji za Portal HKV-a.

Komentirajte

Telefon

Radi dogovora o prilozima, Portal je moguće kontaktirati putem Davora Dijanovića, radnim danom od 17 do 19 sati na broj +385-95-909-7746.

HP ponuda tonera

HP tinte i toneri za profesionalne rezultate svaki put. Saznaj

Makror grupa

Otvori

Poveznice

1 komentar

U povodu 150. obljetnice rođenja Antuna Gustava Matoša (Tovarnik, 13. lipnja 1873. – Zagreb, 17. ožujka 1914.) i stote obljetnice rođenja Matka Peića (Požega, 10. veljače 1923. – Zagreb, 30. listopada 1999.) donosimo nizanku od osam književno-novinarskih putopisa nadahnutih djelima dvojice velikana hrvatske književnosti.

Skitnje novoga iverja (3)

Vinkovački željeznički kolodvor. Nekad moćno čvorište vlakova. Brije li se tko u čekaonici, ispisanoj digitalnim slovima odlazaka i dolazaka? Ostavljam lenije, široke lenije, s mliječnim uspomnama na Krnjaš i Miroslava Slavka Mađera, opjevanu nemoguću ljubav Ivana Kozarca i njegove Marije, s postavljenim kipom ispred nove replike stare kuće. Ali kako u njoj sanjati prošle snove? Otišla je rođakinja, udala se za industrijalca Guttmana, a mladi pisac „Duke Begovića“ presahnuo od tuberkuloznoga žalovanja. Ah, taj lijeni Bosut, rijeka bez izvora, načičkana šilbljem i čamcima privezanima nad blatnjavim dnom. Na kolodvoru iščekivanje polaska zagrebačkoga vlaka. Ili slavonskoga, s koje se strane uzme. Zaustavljena lokomotiva ispred stanice, miris miješanoga mesa iz „Maloga Vatikana“, rijetki autobusi koji ne prometuju prema Osijeku. Idu tek dva šinobusa dnevno u Esseker. Tuga. Što kazati Vinkovcima na rastanku, u mislima na Jozu Ivakića i slavonske pisce, na dragu ostavštinu pisane riječi, darovanu nama koji živimo u drukčijem vremenu. Svako je. Preuređeni kolodvor s pothodnikom, lokalne novine pod pazuhom i mahanje širokim ulicama koje vode prema centru i hotelu „Slavonija“. Knjižara „Faba Šovagov“, imenovana za života velikana hrvatskoga glumišta, nijemo promatra raskrižje „Zavičajnih zapisa“, u izmaglici jesenskih kiša, darovanih Čaruginu završetku, prepoznatom po ljubavničkom rukopisu, obješenom kako je i živio.

Zakotrija se „plava strijela“ i 160 kilometara na sat do Ivankova. Drago mjesto trodnevnih svadba, šokačkoga župnika i bolnih uspomna na sve poginule u Domovinskom ratu. Stari Mikanovci ostaju u daljini, barem njihov centar, jer je stanica na izdisaju dugačkoga šahovskoga sela. Naheren toranj sv. Bartola u Novim Mikanovcima, neotkrivena hrvatska Pisa. Naklon žutoj crkvi sv. Klare, na uzvisini do koje tračnice ne dopiru. Najradije bih sišao i pozdravio kuću staroga poštara, razgovarajući s duhovima o vremenima pisama i razglednica, ali Hrvatske željeznice ne pitaju, nepogrešivo kasne prema (ne)točnosti voznoga reda. Gdje se skrio Mika po kojemu su mjesta dobila ime, kako je živio i je li ostvario naumljeno? Dugo selo, veće i od nekih gradova, s gužvom u centru kao da je 11. kolovoza svakodneвно.

Strizvojnja – Vrpolje, jedna stanica za dva mjesta, na granici svjetova, ali stanica je (valjda) u ovom prvom, kažu selu s najduljom ulicom, neovisno što je većma ledina, pustopoljina uhvaćenih srna, lovački gulaš nadobudnih. Dobacivanja iz gostionice, fizionomije koje bi veliki Ivan Meštrović lako okamenio, u mementu njegova rodnoga mjesta, s galerijom koja podsjeća kako su se pobratimili Ružić i Vrpolje, Otavice ostavljene otave. I spomenik Indijancu koji kultura otkazivanja izmiče zdravomu razumu. Postoji vrpoljsko utočište, ako sve drugo propadne, ovdje na svojem ne će biti otkazan. Blaženi koji usnuše prije nego što ih otkazaše.

Slavonski Brod jednako posestrinjen s Ogulinom zbog Ivane Brlić Mažuranić, smjena gradova iz rodnoga lista i onih u kojima se stvaralo. Novi su peroni, više nema pripitoga konduktera koji će zabunom viknuti „Slavonski Brod“ umjesto „Vinkovci“. Visoki industrijski dim, puste trgovačke reklame, kamo se osim u kupeu skrili od bjesomučne jagme za konzumerizmom. Gospa od Brze Pomoći za svaki slučaj, ako kočnica u vlaku otkaže. Smijem se u brk Herculeu Poirotu, točnije njegovim glumačkim utjeloviteljima, koji u svim inačicama „Ubojstva u Orient Expressu“ zapnu u snježnom nanosu na visokim brdima, kao da su na Velebitu, a ne u slavonskoj, posavskoj ravnici. Tko li je dočarao filmsku iluziju na tako neprikladan način, u trenutku otkrivanja masovnoga ubojstva? Jadan Slavonski Brod, a i Vinkovci, ni krivi ni dužni nasukani na blesavu hollywoodsku scenografiju.

Oriovac drvnoga namještaja, rodno mjesto jezikoslovca Stjepana Babića, kokošinjac na priučenom lokalnom Roland Garrosu, nogometni stadion niželigaša, drvarnice stražnjih dvorišnih strana gotovo dodiruju kamene pokraj tračnica. Je li ime dobio po Orionovu satu kod vinkovačke gimnazije, ima li i ovdje rimskih novčića, ako se dublje zaore zemljom?

Nova Kapela – Batrina, još jedna dvostruka stanica, presjedanje na požeški vlak. Tamo prema Peićevu zavičaju, preko ispletenih pruga Pleternice, gdje svetačke slike iz Dervišage imaju suobličnost vjere sačuvane i pod

HR kalendar

- 2. listopada 1872. rođen Robert Frangeš Mihanović
2. listopada 1897. praiizvedba opere „Porin“
2. listopada 1971. poginuo Rene Marčić
2. listopada 1978. umro Zvonimir Katalenić
2. listopada 1997. umro Grgo Gamulin
2. listopada 2007. umro Šime Đodan
3. listopada 1905. potpisana Riječka rezolucija
3. listopada 1929. zabranjeno isticanje hrv. zastave

Pretraži hkv.hr

Search bar with Google logo and search icon

Kontakti

KONTAKTI

Telefon Tajništva +385 (0)91/728-7044

Elektronička pošta Tajništva tajnistvo@hkv.hr

Elektronička pošta Uredništva urednistvo@hkv.hr

Snalaženje

Svi članci na Portalu su

smješteni ovisno o sadržaju po rubrikama. Njima se pristupa preko glavnoga izbornika na [vrhu stranice](#). Ako se članci ne mogu tako naći, i tekst i slike na Portalu mogu se pretraživati i preko [Googlea](#) uz upit (upit treba upisati bez navodnika): „traženi_pojam site:hkv.hr“.

Administriranje

Korisničko ime

Lozinka

Zapamti me

- o [Zaboravili ste korisničko ime?](#)
- o [Zaboravili ste lozinku?](#)

Smješka se stara gospođa Nova Gradiška, s crvenim socijalističkim neboderom, sličnom onomu u zagrebačkoj Selskoj ulici, i bijelim tornjem crkve Bezgrešnoga začeca Blažene Djevice Marije. Spomenak pokojnomu pjevaču Toši Proeskom u suncu koje polako zalazi nad zapadnoslavonskim krajolikom. Jecaj makedonskoga slavuja, kugla crvenija od japanske zastave, svi putovi vode u Šumetlicu, za one koji ne idu vlakovima. Napačeni Okučani sa starim kolodvorskim natpisom, stavljenim po strani. Novi kolodvorski sat otkucava točno vrijeme, sjećanje na „Bljesak“ i jest poput bljeska, trenutna, nepogrješiv. Ovim su šorom prolazili osloboditelji, a to kako im se zahvaljuje, drugi je par rukava.

Novska iznova zablješti svojim narančastim sjajem Stepinčeve crkve. Gore, na proplanku, vječni je dom književnika i svećenika Ante Jagara, leži u kamenoj grobnici, sačuvanih natpisa i stihova. Predivna knjižnica i čitaonica, gradić opterećen, kao i svi, trgovačkim nabavama. Vlak ne pita za dulje zadržavanje, putanja mu je ravnocrtna. Lipovljani poznatiji po Lonjskom polju, vonj močvarnih staništa, ljepota netaknute prirode, ako se turizam ne pretvori u masovni. Posebni osjećaj pitomosti i poštovanja prema neukročenoj prirodi.

Banova Jaruga, mjesto nespretnoga imena, ali spretnoga silaska želi li se produžiti prema Lipiku i Pakracu. Kako se ne sjetiti dr. Ivana Šretera, njegovih putovanja, mučki zaustavljenih na barikadi u Kukuruznjaku? Toplina drvca okružuje pohabanu stanicu, na kojoj se dulje čeka mimoilaženje vlakova. Petrokemija nagovješćuje Kutinu, tu nakvašenu moslavačku zemlju, to opojno volodersko vino kojemu ni naftovodilice ne će naštetiti, daruje zemlja svakomu prema zaslugama. Dimnjaci nagrdjuju nebesa, dojam nalik na putovanje u svemir, bez Kubrickove Odiseje, samo Itaka u plamenu i čađava slutnja Repušnice.

Novoselec je kao maleni sjenik skriven oku stranca, mlada kuma s pačjim jajima u košari, miris pohane piletine i slutnja pokupljenoga sijena pred kišu. Rakija klizi grlima veselih putnika, nije im zamjeriti, novoselska rapsodija klopotaćućih tračnica. Ivanić-Grad, mjesto osjetljivo na crticu između, povezujući Ivana i Grad, naplatna postaja u daljini, dijagonalni kolodvor, kao da je izmješten samo za ovu prigodu. Nema ljepše sakralne glazbe nego u crkvi sv. Petra apostola, duet na gitari i „Bože, operi me“, sačuvaj od svih putničkih nevolja.

Božjakovina kao Božja kovina, kao pakrački slavonski banovac, davno klesan, kad mnogi nisu ni poimali moć novca, u neka sretnija, svetija vremena. Ili je Božja kovina čovjek sam, nasaden prevajivati udaljenosti kako mu tehnička pomagala već omogućuju. Bojim se da i vlakovi, barem u Hrvatskoj, zastarijevaju, a nekada su bili novo čudo tehnike, loženi ugljenom veselo su pućihali i uvjeravali u naprednost.

Sve što je bilo ubrzano od prvih vinkovačkih metara, postaje usporenije kod Dugoga Sela, kao da i vlak želi što dulje pozdraviti taj oksimoronski grad, sa zaštitnikom sv. Martinom, i jonskim stupovima u jarkim bojama na obnovljenom kolodvoru. Stoji brzi, ljepši vlak za Harmicu. Kao da smo na Kreti, hoće li Grk Zorba zaplesati svoj sirtaki na dolaznom peronu, poučavajući mudrosti između manje rada i više zabave, makar se sve žičare ovoga svijeta srušile u probnoj vožnji?

Još samo Sesvete u nezaustavljaju, kratki, tatovski prolazak gradićem Svih svetih, sa svojim baroknim zvonicima pod skelama. Ovo je već avenija spojena sa Zagrebom, samo lokalci broje Čulinec, Trnavu i Maksimir, s upozoravajućim rampama podignutima uz dotrajale kućice sve rjeđih skretničara. Osvježenje nadobudnima, spuštanje torba i kovčega sa željeznih stelaža, nepotreban nemir ususret Branimirovoj cesti i svim velegradskim proturječnostima.

Kako je blizu bila Slavonija, a već večer miriše na vrevu, koji nadvožnjak, čekanje zelenoga svjetla na ulazu u Glavni kolodvor, mahanje spomeniku kralja Tomislava i eto ispunjenja čežnje onima koji nisu mogli dočekati Zagreb. Sitna kiša sipi o vlačnim prozorima, smiraj dana, nakratko usporavanje dok ne počne igra tko će prvi sići na dotrajale perone. Kad ono, rijeka migranata iz susjednoga vagona, policijski službenici spremno ih dočekuju. Njih dvojica na pedesetak. Legitimiranje i završetak četverosatnoga putovanja. Ipak pojačava kiša, trebat će rastvoriti kišobran. Tko ima.

(nadahnuto putopisom „Slavonski vlak“ Matka Peića)

Tomislav Šovagović

Tekst je dio niza „Skitnje novoga iverja“, a objavljen je na Portalu HKV-a u sklopu projekta poticanja novinarske izvrsnosti u 2023. godini Agencije za elektroničke medije. Prenosjenje sadržaja dopušteno je uz objavu izvora i autorova imena.

Povezano

- T. Šovagović: Skitnje novoga iverja (1)
- T. Šovagović: Skitnje novoga iverja (2)
- T. Šovagović: Skitnje novoga iverja (4)
- T. Šovagović: Skitnje novoga iverja (5)
- T. Šovagović: Skitnje novoga iverja (6)
- T. Šovagović: Skitnje novoga iverja (7)
- T. Šovagović: Skitnje novoga iverja (8)